

Redogörelse för Pensions- och försäkringsavtal — PFA 98

Allmänt

PFA 98 kännetecknas av följande principer:

1. Nettopensionsavtal. Avtalspensionen är fristående från den allmänna pensionen.
2. Avgiftsbaserad ålderspension. Pensionen grundar sig huvudsakligen på årliga avgifter och avgifterna uttrycks som procentuell andel av arbetstagarens lön.
3. Avsättningsbestämd del. En viss minsta del av avgifterna ska avsättas externt.
4. Livsinkomsten. Avgifter beräknas på löner från hela anställningstiden.
5. Ingen tidssamordning med andra avtalspensionssystem.

Sammanfattningsvis kan sägas att varje arbetsgivare svarar för sin del av pensionsintjänandet.

Finansieringen — förutom den avsättningsbestämda delen — kan ske som tidigare på så sätt att arbetsgivaren behåller pengarna i egen regi (intern avsättning). Det är också möjligt att friköpa sig från pensionslöftet helt eller delvis genom att avsätta hela avgiften eller en större del därav (extern avsättning). Det är arbetsgivaren som avgör finansieringsform.

Kostnaderna för PFA 98 bedöms vara oförändrade mot tidigare PA-KL för hela kommunsektorn och sett över en längre tidsperiod. PFA 98 innebär dock att en enskild arbetstagare kan få en förändrad pensionsnivå jämfört med i dag. Likaså kan det för en enskild kommun innebära att kostnaderna kan bli högre eller lägre. PFA 98 innehåller vidare många möjligheter till avvikelser från huvudbestämmelser, vilket påverkar pensionsnivåer och kostnader. En förändring som påverkar kostnaderna är att särskild löneskatt ska betalas på extern avsättning. En annan faktor som påverkar kostnaderna är den nya redovisningsmodellen.

Pensionsbestämmelser — PB (bilaga 1 till PFA 98)

PB kapitel 1 innehåller vissa gemensamma bestämmelser, nämligen:

- Tillämpningsområde (§ 1)
- Ändring i bestämmelserna (§ 2)
- Vissa inskränkningar i rätten till pension (§ 3)
- Information (§ 4)
- Ansökan om pension (§ 5)
- Utbetalning av pension (§ 6)
- Förändring av pensionsbehållning och pensionsbelopp (§ 7).

Flertalet av ovannämnda bestämmelser är oförändrade från PA-KL även om många detaljregler har utmönstrats. Arbetsgivaren kan t.ex. besluta att utbetala pension en annan dag än vad som gäller för allmän pension. Beträffande information kommer det att ställas större krav på årliga pensionsbesked.

En väsentlig ändring gäller sättet för värdesäkring. Enligt PB ska en partssammansatt nämnd, Pensionsnämnden, årligen besluta om förändringar. Även om det finns centralt överenskomna normer om hur det normalt kommer att ske, så kan parterna i extrema ekonomiska situationer komma överens om annan förändring.

PB kapitel 2–7 omfattar följande pensionsförmåner:

- Avgiftsbaserad ålderspension (§§ 8–12)
- Individuell del (§§ 13–14)
- Kompletterande ålderspension (§§ 15–17)
- Särskild ålderspension före 65 års ålder (§§ 18–23)
- Efterlevandepension (§§ 24–28)
- Intjänad pensionsrätt 1997-12-31 (§§ 29–31).

Avgiftsbaserad ålderspension, individuell del och efterlevandepension gäller samtliga arbetstagare. Kompletterande ålderspension gäller arbetstagare med en årslön överstigande 7,5 förhöjda basbelopp. Särskild ålderspension gäller arbetstagare inom räddningstjänsten som enligt arbetsgivarens uppfattning är avgångsskyldiga före 65 års ålder.

Beträffande pensionsavgifter för avgiftsbaserad ålderspension och individuell del; se bifogad sammanställning. Där anges också de extra pensionsavgifter som följer av de olika överenskommelserna om lön och allmänna anställningsvillkor (HÖK/ÖLA/CÖA 98).

Intjänad pensionsrätt 1997-12-31 reglerar vilken förmån de arbetstagare som övergår från PA-KL till PB anses ha tjänat in. I princip motsvaras den intjänade pensionsrätten av upplupen pensionsskuld enligt den s.k. P-finksmetoden dock begränsat till kommunal tid enligt PA-KL § 15 (livränta). I intjänad pensionsrätt ingår således kompletteringspension/livränta, men också värdet av pensioneringsperioden 63–65 år samt kollektiv efterlevandepension.

PB kapitel 8 innehåller bestämmelser om finansiering (§ 32) och tryggnad (§ 33). För kommuner och kommunalförbund gäller liksom tidigare att tryggandet sker genom beskattningsrätten. För kommunala företag ställs krav på tryggnad.

PB kapitel 9 innehåller vissa övergångsbestämmelser, utöver vad som följer av PB §§ 29–31, som reglerar övergången från PA-KL till PB dels i fråga om tillämpningen av respektive pensionsbestämmelser, dels i fråga om omfattningen och storleken av pension enligt PB.

Centrala och lokala protokollsanteckningar (bilaga 2 till PFA 98)

Här angivna protokollsanteckningar ingår även i de lokala kollektivavtalen.

Flera protokollsanteckningar tar upp möjligheter för arbetsgivaren att ensidigt besluta eller att träffa avtal med enskilda arbetstagare om avvikelser från PB:s huvudregler. Här anges också vissa situationer där PB/PFA inte gäller för arbetstagaren.

Även denna del innehåller vissa övergångsbestämmelser.

Centrala protokollsanteckningar (bilaga 3 till PFA 98)

Denna del gäller endast mellan de centrala parterna och ska därmed inte ingå i de lokala kollektivavtalen. Här återfinns bl.a. normer för värdesäkring av pensionsbehållning och pensionsbelopp.

Här återfinns vidare vissa texter om fortsatt arbete avseende bl.a.:

- Översyn av regelverket för arbetstagare som får förtidspension (punkt 3)
- Jämförelser med övriga tjänstepensionssystem (punkt 5)
- Vissa anpassningar till nya allmänna pensionssystemet (punkt 9)
- Anställda på BEA (punkt 10)
- Informationsfrågor (punkt 12).

Lokalt Pensions- och försäkringsavtal (bilaga 4 till PFA 98)

Som följer av förhandlingsprotokollet § 6 rekommenderas kommunerna samt kommunalförbund anslutna till Kommunförbundets Arbetsgivarservice att teckna lokala kollektivavtal enligt upprättat avtalsformulär.

Lokalt kollektivavtal tecknas med varje arbetstagarorganisation som ingår som eller är en del av central part i PFA 98. Enligt de besked vi fått kommer dock framställningar om lokala kollektivavtal ske i samlad form från OFR-organisationerna, lärarorganisationerna och SACO-organisationerna.

Giltighetstider och uppsägningsförfarande följer samma regler som det centrala PFA 98.

Övergångsregler

Reglering av övergången från PA-KL till PFA 98 omfattar flera delar, nämligen:

- Intjänad pensionsrätt (PB §§ 29–31)
- Vissa detaljregler (PB kapitel 9)
- Administrativ infasning (centrala och lokala protokollsanteckningar).

I följande fall **gäller inte** PFA/PB:

- Arbetstagaren är född 1937 eller tidigare (PB kap. 9 punkt 1 a))
- Arbetstagaren har avgått från anställningen före 1998-07-01 (PB kap. 9 punkt 1 b))
- Arbetstagaren har rätt till aktuell eller framtida egenpension enligt PA-KL (centrala och lokala protokollsanteckningar punkterna 2, 3 och 5)
- Arbetstagaren är anställd på särskilt visstidsförordnande (centrala och lokala protokollsanteckningar punkt 4).

I ovannämnda fall fortsätter PA-KL att gälla för arbetstagaren om förutsättningarna härför är uppfyllda.

För att i första hand klara den administrativa hanteringen finns **vissa tidsgränser** när de nya pensionsförmånerna kan börja utges. Det gäller således:

- Avgiftsbaserad pension utges tidigast fr.o.m. år 2000 (PB kap. 9 punkt 4)
- Särskild ålderspension före 65 år utges tidigast fr.o.m. år 1999 (PB kap. 9 punkt 8).

Om arbetstagare vill börja uppbära pension före nämnda tidsgränser, ska pension i stället beräknas **som om PA-KL fortsatt att gälla** för arbetstagaren.

Här kan vidare noteras att den individuella delen gäller först fr.o.m. år 2000.

För **vissa åldersklasser finns rätt** till ålderspension från 60 års ålder eller särskild ålderspension från 58 eller 63 års ålder. Skälet härtill är PA-KL:s bestämmelser om lägsta ålder för förtida uttag (57/60 år) och pensionsåldern 60 år respektive pensioneringsperiodens nedre gräns (63 år). De åldersklasser som berörs är:

- Arbetstagare som är född 1938–1939 kan få ålderspension från 60 år (PB kap. 9 punkt 5)
- Arbetstagare som är född 1938–1939 med pensioneringsperiod kan få särskild ålderspension från 63 år (PB kap. 9 punkt 9)
- Arbetstagare som är född 1938–1940 med pensionsålder 60 år (brandpersonal) kan få särskild ålderspension från 58 år (PB kap. 9 punkt 10 b)) men är också avgångsskyldig från tidigast 60 år (PB kap. 9 punkt 10 a))
- Arbetstagare som är född 1941–1949 med pensionsålder 60 år (brandpersonal) kan få särskild ålderspension från 60 år (PB kap. 9 punkt 11).

Utöver ovanstående finns regler om **tilläggsbelopp** om ålderspension ska börja utges 2000-01-01 – 2007-12-31 (centrala och lokala protokollsanteckningar punkt 14 a) och b)). Dessa regler innebär att arbetstagare från 65 års ålder kan få rätt till ett extrapensionsbelopp som i princip motsvarar mellanskillnaden mellan pension enligt PA-KL och avgiftsbaserad ålderspension enligt PB.

Nedanstående tabell visar en sammanfattning av infasningen av olika pensionsändelser enligt PB:

<i>Årtal</i>	<i>Händelse</i>
1998	<ul style="list-style-type: none">• Födda 1938 och senare börjar tillgodoräknas pensionsavgifter från 28 års ålder• Ålderspension från tidigast 60 års ålder enligt PA-KL:s regler för förtida uttag• Efterlevandepension enligt PB vid dödsfall
1999	<ul style="list-style-type: none">• Särskild ålderspension enligt PB från tidigast 58 års ålder
2000	<ul style="list-style-type: none">• Ålderspension enligt PB fr.o.m. tidigast 61 års ålder• Avsättning till individuell del
2001	<ul style="list-style-type: none">• Betalning för föregående års individuella del senast 31 mars• Särskild ålderspension enligt PB från tidigast 63 års ålder för arbetstagare som omfattats av PA-KL:s bestämmelser om pensioneringsperiod 63–65 år• Särskild ålderspension enligt PB från tidigast 60 års ålder för viss brandpersonal
2000–2007	<ul style="list-style-type: none">• Övergångsregler om tilläggsbelopp från 65 års ålder